

ג. כיצד לבנות מחוון:

בניית המחוון תיעשה בכמה שלבים, בהתאם לסוג המחוון:

1. **קביעת סוג המחוון** – על הצוות להחליט באיזו רמת פירוט של מחוון הוא בוחר לכל מטלה. מאליו מובן כי העיקרון הבסיסי שיש להביא בחשבון הוא שככל שהמחוון יהיה מפורט יותר, כך תקפותו ומהימנותו תהיה גבוהה יותר. עם זאת, יש להביא בחשבון גם שיקולים נוספים כמו התאמת המחוון לסוג המטלה, נטיותיהם וצרכיהם של המורים המעריכים המחברים את המחוון (ראו דוגמאות ספציפיות בהמשך).
2. **קביעת קריטריונים להערכה** – השלב מרכזי בו יש להחליט למעשה מה הם יעדי המטלה, מה מצפים למצוא בתוצר של התלמיד ו/או בתהליך הלמידה במידה וגם הוא מוערך.
3. **ציינון** – חלוקת הניקוד לכל קריטריון. החלוקה יכולה להיות בנקודות או באחוזים.

בכל המחוונים יש לבצע את שלושת השלבים הראשונים המשך תכנון המחוון ייעשה בהתאם לסוג הנבחר:

4. **מחוון ברמת פירוט בינונית**: פירוט הדרישות בכל קריטריון – בשלב זה יש להסביר ולפרט מה נדרש מהתלמיד בכל קריטריון.
5. **מחוון ברמת פירוט גבוהה**: הגדרת רמות ביצוע שונות וציינון כל רמה בטווח של ניקוד – כאן יש להגדיר ולפרט לגבי כל קריטריון מהי רמת הביצוע המצופה בכל אחת מהרמות (גבוהה, בינונית, נמוכה), ומה טווח הניקוד בכל רמה (לדוגמה במטלה שמשקלה 15 נקודות: רמה נמוכה 0-5, רמה בינונית 6 – 10, רמה גבוהה 11 – 15 נקודות).

ד. דוגמאות למחוונים ברמות הפירוט השונות:

1. מחוון ברמת פירוט נמוכה:

הכנת כרזה המייצגת דמותו של מנהיג¹

הנחיות המטלה:

יש להכין כרזה על דמות מנהיג על הכרזה לכלול פתגם / ציטוט / משפט מסכם שייצג/ יהיה חלק ממסר / אידיאולוגיה/ ערך / אני מאמין של המנהיג שבחרתם. על המסר להיות רלוונטי ואמין (נכון וקשור למנהיג), מנוסח באופן מדויק ובהיר. הנושא המרכזי (מנהיגות) ניכר מן הכרזה. הכרזה צריכה להיות אסתטית, מקורית וניתן יהיה להבחין בחשיבה יצירתית ובחדשנות בייצוג הגרפי של המסר.

¹ 'חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה' מסמך הנחיות והמלצות למורים- אוגוסט 2014, הפיקוח על הוראת מדעי החברה במשרד החינוך, עמ' 43 – 44.

המחון²

הערכה	קריטריון
15	המסר רלוונטי לדמות המנהיג
10	המסר/ המידע המוצג אמין ונכון
15	ניסוח הפתגם/ הסלוגן – ייצוג מילולי
20	נושא המנהיגות מהווה ציר מרכזי
10	מקוריות הכרזה
20	ייצוג גרפי של המסר
10	עיצוב

2. מחון ברמת פירוט בינונית:

'קידוש החיים' בגטו³

מטרת המטלה: התלמידים יכירו את נושא חיי היומיום בגטו והמושג 'קידוש החיים', תוך התמקדות בדמות או קבוצת אנשים, על פי בחירתם. ההעמקה תעשה על ידי עבודת חקר וחיפוש תוכן מתאים שיבוא לידי ביטוי בהכנת תוצר קבוצתי. התוצר יהיה פרי בחירתם התלמידים - יצירה כלשהיא: ציור, פוסטר, מודל, קטע דרמה, שיר, סיפור כתבה עיתונאית וכדומה.

מהלך העבודה (תוצרי ביניים להגשה):

- עבודה בקבוצות- 5 תלמידים בכל קבוצה. החלוקה תתבצע באופן עצמאי והקבוצות יאושרו על ידי המורה.
- כל קבוצה תבצע עבודת חקר על הדמות או הקבוצה שבהשראתה ייעשה הפרויקט. הקבוצה תנסח את נושא ושם הפרויקט ותציג למורה את הרעיון לתוצר הסופי. יש להגיש עד ה- 25.11, יום שני.
- לא תהיה כפילות בבחירת הדמות לפרויקט בתוך אותה כיתה.

² מעובד על פי 'חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה', מסמך הנחיות והמלצות למורים- אוגוסט 2014, הפיקוח על הוראת מדעי החברה במשרד החינוך, עמ' 44

³ מעובד על בסיס מטלה ומחון שיצר צוות ההיסטוריה בביה"ס הרב תחומי עמל ע"ש ליידי דיוויס, ת"א

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת היסטוריה

- הקבוצה תנסח דף הסבר מלווה לפרויקט שיכלול את הפרטים הבאים: שם הפרויקט, תוכן (סיכום קצר בנקודות), הסבר על תהליך העבודה בקבוצה, תובנות, שמות חברי הקבוצה המשתתפים.

המחווה (מעובד)

הערכה	יבוא לידי ביטוי ב: (כאן יפורטו עיקרי התכנים הנדרשים בכל קריטריון)	קריטריון להערכה
25 נק' ציון: הסבר:	הגדרת הנושא, הסבר הנושא, הקשר לקידוש החיים, תיקוף היסטורי	עבודת החקר
30 נק' ציון: הסבר:	מקוריות ויצירתיות, דף נלווה - הסבר הקשר בין התוצר לנושא ותובנות.	תוצר יצירתי
20 נק' ציון: הסבר:	השתתפות חברי הקבוצה, שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה.	עבודה קבוצתית
25 נק' ציון: הסבר:	דיאלוג מול המורה המנחה - חליפת טיטות, הפקת לקחים, אישום הערות, מקורות המידע בהם נעשה שימוש מצוינים בעבודת החקר. עמידה בלוח זמנים.	תהליך העבודה

ציון סופי: _____

מטלה בנושא בית שני⁴

המחווון (מעובד)

הערכה	יבוא לידי ביטוי ב: (כאן יפורטו עיקרי התכנים הנדרשים בכל קריטריון)	קריטריון להערכה
10	הצגת שם המאמר ומחבריו, ציון התקופה והרקע.	הקדמה
15	הצגה בהירה של שאלת המחקר והאמצעים בהם החוקר מוכיח את טענתו.	הצגת השאלות המרכזיות בהן עוסק המאמר, והמקורות בהם נעזר החוקר לשם פתרון.
35	מתן מידע רלוונטי. אין להעתיק מהמאמר משפטים שלמים אלא רק מה שרלוונטי. יש לשלב הסבר במלים שלכם, דיון ועוד.	מענה על השאלות
30	לדוגמא: מסמך רשמי, מכתב, עדות שניתנה בע"פ, תמונה, מפה, דעת חוקר, מן המקורות הארכיוניים שהוצגו בפניכם, קטע מסרט תיעודי, מספר מחקר או מעדות אישית – ביוגרפיה, הכנת שיר, קטע נגינה, פלקט, הצגה, הדמיה, משחק תפקידים, ריקוד או כל רעיון אחר פרי דמיונכם.	"בקטנה"- חלק יצירתי אשר ממחיש לתלמידים את הסוגיה המרכזית במאמר.
10	עמידה בפני הכיתה, שפת גוף, דיבור ברור, אסתטיקה של המצגת, שאלות לדיון, מתן במה להשמעת דעות ועוד.	ההצגה בכתה

ציון סופי: _____

⁴ מעובד על פי מטלה של דפנה הרן מתיכון ליאו באק בחיפה.

3. מחוון ברמת פירוט גבוהה:

מבחן בית ספרי⁵

מס'	שאלה	ניקוד	תשובה מלאה	תשובה חלקית (הציג או ציין במקום הסבר/תיאר)
א.1	על פי התמונה שלפניך, הסבר באיזו פעילות עוסקים נערי היטלר ומה מטרתה של הפעילות, לפי דעתך. תאר שתי פעולות נוספות בהן עסקה תנועת הנוער ההיטלראי, בכדי להכין את בני נוער לקראת מילוי תפקידיהם כאזרחים במדינה הטוטליטרית הנאצית.	13	הסבר של פעילות 4 נק' המטרה של הפעילות 2 נק'. שתי פעולות נוספות – 4+3 נק'	הסבר של פעילות 3 נק' המטרה של הפעילות 1 נק'. שתי פעולות נוספות – 2+2 נק'
ב.1	החינוך היה אחד האמצעים העיקריים בהם השתמשו הנאצים כדי לבסס את שלטונם בגרמניה. הסבר את חשיבותו של החינוך הנאצי להפצת האידיאולוגיה, הדגם את דרכי הטמעתה בדור הצעיר ע"י מקורות מתיק העבודות.	12	הסבר חשיבות החינוך – 6 נק' הדגם מתיק העבודות – 6 נק'	הסבר חשיבות החינוך – 4 נק' הדגם מתיק העבודות – 4 נק' דוגמא ללא הסבר – 2 נק' דוגמא לא רלוונטית – 0 נק'
א.2	הסבר כיצד חוקי נירנברג שינו את מעמדם החוקי והמשפטי של היהודים ואיך השפיעו חוקים אלה על חיי היום יום של יהודי גרמניה	13	הסבר השינוי במעמד – 5 נק' השפעות בחיי יום יום – 5+3 נק'	הסבר השינוי במעמד – 4 נק' השפעות בחיי יום יום – 4+2 נק' כתבו על שינוי במעמד בלבד – 6 נק'
ב.2	הצג את הדימוי היהודי כפי שבא לביטוי באידאולוגיה הנאצית. הדגם את דברך באמצעות כרזה או קריקטורה מתיק העבודות. (12 נק').	12	הציג לפחות 3 מרכיבים בדימוי – 7 נק' הדגם מתיק העבודות – 5 נק'	פחות משלושה מרכיבים בדימוי – 4 נק' קריקטורה ללא ניתוח מנומק – 3 נק' דוגמא לא רלוונטית – 0 נק'
א.3	הסבר על פי הקטע כיצד עזרה תנועת הנוער לעד ישראל אבירם להתמודד עם קשיי החיים בגטו?	13	שלושה מרכיבים בהסבר כיצד	2 מרכיבים בהסבר – 5 נק', מרכיב אחד – 3 נק'

⁵ בייס מבואות הנגב, קיבוץ שובל

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת היסטוריה

	עזרה תנועת הנוער – 7 נק' מטרה ותרומה של התנועות – 3+3		על פי הקטע ועל פי הנלמד בכיתה, הסבר מה ניתן להסיק על מטרותיה ותרומתה של תנועת הנוער בגטו.	
ציין מטרה ותרומה, ללא הסבר 2+2 –				
3.ב	הסבר שני קשיים ו/או דילמות עמם נדרשו להתמודד חברי תנועות הנוער הציוניות בגטו, בתקופה שקדמה להשמדה.	12	שני קשיים ו/ או דילמות 7+5 נק' או דילמות 5+3 נק' הצג\ ציין קשיים\ קושי\ דילמה לא רלוונטית לתקופה – 3 נק'	
4.א	ציין על פי הקטע, את הפעולות הקשורות להוצאת העיתון והפצתו. חוה דעתך, לגבי חשיבותה של העיתונות לנערים ולשאר תושבי הגטו. הצג פעילות נוספת, שהתקיימה בגטו כחלק מהשקפת העולם של 'קידוש החיים'.	15	ציין שלוש פעולות לפחות – 5 נק' חוה דעה מנומקת – 5 נק' הצג פעילות נוספת – 5 נק'	
4.ב	הצג שתי דרכי התמודדות של ילדים ובני נוער עם קשיי החיים בגטו. תאר פעילותם של שני מוסדות ו/או אישים שפעלו בגטו.	10	שתי דרכי התמודדות – 4+2 נק' פעילות של מוסדות\ אישים 2+2	
5.א	על פי הקטע ועל פי הנלמד, הסבר מהי הדילמה שעמה נדרש להתמודד ראש היודנראט בלודז' ? אלו לחצים הופעלו על היודנראט במהלך שילוח היהודים מהגטו?	13	הסבר הדילמה – 6 נק' הצגת הלחצים – 4+3 נק'	
5.ב	ראש היודנראט בלודז' אמר, כי פעילות המחתרת בגטו סיכנה את חייהם של יהודי הגטו. הצג נימוק אחד המצדיק את הנאמר ונימוק המתנגד לו.	12	הצגה מנומקת של שני הנימוקים – 7+5 נק'	
6.א	הסבר מדוע דווקא תנועות הנוער הן שהובילו להתנגדות אקטיבית בתקופת 'הפתרון הסופי'?	15	הסבר שכולל שלושה מרכיבים – לפחות 6+6+3 נק'	
6.ב	נסח שאלה מהותית המתייחסת לקטע המקור וענה עליה.	10	ניסוח שאלה מהותית – 6 נק' תשובה מלאה עליה – 4 נק'	
7.א	הצג שלושה קשיים של המורדים בשלבי התארגנותם לקראת המרד	12	הצגת הקשיים של המורדים –	
			ציין קשיים של המורדים – 2+1+1	

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת היסטוריה

דוגמה לא רלוונטית לא מבוססת – 2 נק'	2+3+3 נק' דוגמה מתוך תיק עבודות – 4 נק'		הדגם את תשובתך באמצעות קטע מקור מתיק העבודות שלך.	
ציין שתי מטרות – 2+3 נק' דעה לא מנומקת – 4 נק'	הצג שתי מטרות המרד 4+3 נק' דעה מנומקת – 6 נק'	13	הצג שתיים ממטרות המרד בגטו ורשה . חווה דעתך, האם מרד גטו ורשה יכול להיחשב לכישלון או הצלחה.	7.ב

משפט מבוים: 6

רמת ביצוע גבוהה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע נמוכה	תבחינים להערכה פרטני/קבוצתי
התלמיד כתב טיעון רלוונטי וקושר את טיעונו ל 3 מושגים / תאוריות ומעלה מהחומר הנלמד	התלמיד השתמש וקושר את טיעונים רלוונטיים למושג אחד/ שניים מהחומר הנלמד.	התלמיד כתב טיעון לא רלוונטי ולא קושר את טיעונו למושגים/ תאוריות מהחומר הנלמד	פרטני: התלמיד כתב טיעון רלוונטי וקושר את טיעונו ל 3 מושגים/ תאוריות לכל הפחות מהחומר הנלמד
15-20 נקודות	6-14 נקודות	1-5 נקודות	20 נקודות
התלמיד הציג את הדברים בצורה ברורה ומשכנעת מאוד	התלמיד הציג את הדברים בצורה ברורה ומשכנעת באופן חלקי	התלמיד הציג את הדברים בצורה לא ברורה ולא משכנעת	פרטני: עמידה מול קהל- התלמיד הציג את הדברים בצורה ברורה ומשכנעת
15-20 נקודות	6-14 נקודות	1-5 נקודות	20 נקודות
התלמיד התייחס לשלושת השאלות בצורה מפורטת ומנומקת.	התלמיד התייחס לשתי שאלות מתוך השלוש בצורה שטחית ולא מפורטת או אי מענה על שאלה.	התלמיד התייחס לשאלה אחת בצורה שטחית ולא מפורטת או אי מענה על השאלות.	פרטני: רפלקציה
8-10 נקודות	5-7 נקודות	1-4 נקודות	10 נקודות
התלמיד קיבל ציון גבוה בהערכת העמיתים (9-10)	התלמיד קיבל ציון בינוני בהערכת העמיתים (6-8)	התלמיד קיבל ציון נמוך בהערכת עמיתים (4-5)	פרטני: ציון התלמיד עפ"י ציון חבר המושבעים

⁶ מתוך 'חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה', מסמך הנחיות והמלצות למורים- אוגוסט 2014, הפיקוח על הוראת מדעי החברה במשרד החינוך, עמ' 33

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת היסטוריה

15 נקודות	1-5 נקודות	6-10 נקודות	11-15 נקודות
פרטני: הערכת השופטים - ציון התלמיד עפ"י צוות השופטים	התלמיד קיבל ציון נמוך בהערכת השופטים	התלמיד קיבל ציון השופטים	התלמיד קיבל ציון גבוה בהערכת השופטים
15 נקודות	1-5 נקודות	6-10 נקודות	11-15 נקודות
קבוצתי: התלמיד שיתף פעולה ועבד בצוות במהלך הכנת הטיעונים ובמשפט עצמו	התלמיד לא שיתף פעולה כלל. לא הייתה חלוקת עבודה שוויונית בהכנת המשפט ובבחירת הטיעונים המרכזיים. אחד עבד יותר מאחרים.	התלמיד לא שיתף פעולה באופן מלא. לא הייתה חלוקת עבודה שוויונית בהכנת המשפט ובבחירת הטיעונים - שניים עבדו יותר מאחרים.	התלמיד שיתף פעולה. הייתה חלוקת עבודה שוויונית בהכנת המשפט ובבחירת הטיעונים המרכזיים
20 נקודות	1-5 נקודות	6-14 נקודות	15-20 נקודות

סיור לימודי⁷

רמה גבוהה	רמה בינונית	רמה נמוכה	
שימוש בתאוריה, מושגים, תפיסה רלוונטית, מתוך התחום הנבחר וקישור נכון למקום של הסיור 31-40 נקודות	ציון המושג והסברו, קישור חלקי לסיור הרלוונטי. לא התייחס לתאוריה 21-30 נקודות	ציון המושגים, ללא הסבר וללא דוגמא לסיור הרלוונטי. 10-20 נקודות	סקירה ספרותית: מושגים, תאוריות 40 נקודות
צוינו מקורות מידע, ונכתבו על פי הכללים 8-10 נקודות	צוינו מקורות מידע, אך לא על פי הכללים 7-5 נקודות	לא צוינו מקורות מידע, או צוינו באופן שגוי 2-4 נקודות	רשימת מקורות 10 נקודות
ההסבר היה ברור ומאורגן	ההסבר היה מאורגן באופן חלקי	ההסבר היה לא מאורגן	הנחיה במהלך הסיור

⁷ אתי אברמוביץ, בתוך: 'חלופות בהוראה והערכה במדעי החברה', מסמך הנחיות והמלצות למורים - אוגוסט 2014, הפיקוח על הוראת מדעי החברה במשרד החינוך, עמ' 16

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת היסטוריה

<p>ההסבר לא היה קשור לתחנה שעליה דיבר התלמיד</p> <p>התלמיד לא השתמש בהדרכה במושגים ובתאוריות רלוונטיות</p> <p align="center">5-12 נקודות</p>	<p>ההסבר היה קשור חלקי לתחנה שעליה דיבר התלמיד</p> <p>התלמיד השתמש בחלק מהמושגים, הגדיר אותם באופן חלקי (לא התייחס לתאוריה)</p> <p align="center">13-21 נקודות</p>	<p>ההסבר היה קשור לתחנה שעליה דיבר התלמיד</p> <p>התלמיד השתמש בהדרכה במושגים ובתאוריות הרלוונטיות.</p> <p align="center">22-30 נקודות</p>	<p align="center">30 נקודות</p>
<p>ההסבר היה לא מאורגן</p> <p>ההסבר לא היה קשור לתחנה שעליה דיבר התלמיד</p> <p>התלמיד לא השתמש בהדרכה במושגים ובתאוריות רלוונטיות.</p> <p>מיעוט מהקבוצה תרם להדרכה</p> <p align="center">2—8 נקודות</p>	<p>ההסבר היה מאורגן באופן חלקי</p> <p>ההסבר היה קשור חלקי לתחנה שעליה דיבר התלמיד</p> <p>התלמיד השתמש בחלק מהמושגים, הגדיר אותם באופן חלקי (לא התייחס לתאוריה)</p> <p>חלק מהתלמידים בקבוצה תרמו להדרכה</p> <p align="center">9-15 נקודות</p>	<p>ההסבר היה ברור ומאורגן</p> <p>ההסבר היה קשור לתחנה שעליה דיבר התלמיד</p> <p>התלמיד השתמש בהדרכה במושגים ובתאוריות הרלוונטיות.</p> <p>כל התלמידים בקבוצה תרמו להדרכה</p> <p align="center">16-20 נקודות</p>	<p align="center">הערכת עמיתים</p> <p align="center">20 נקודות</p>